

بسمه تعالی

(دانشگاه علوم پزشکی- دروس معارف)

طرح درس محمد شمس الدین دیانی

نام درس : آشنایی با منابع اسلامی – تفسیر موضوعی قرآن کریم

مقطع: کارشناسی- پزشکی و دندانپزشکی

فراگیران : تمامی دانشجویان کاردانی ، کارشناسی و دکترای حرفه ای

محل اجرا : تمامی دانشکده ها

پیشنیاز : ندارد

نوع واحد : نظری

تعداد واحد: 2 واحد

تعداد جلسات : 16 جلسه

شرح واحد :

قرآن کتاب دستور العمل زندگی بشر است که بر پیامبر ما نازل شده است. در بیان اهمیت قرآن، همین بس که پیامبر اکرم(ص) فرمودند: «قرآن، از همه چیز خدا برتر است و فرمودند: برتری قرآن بر سایر سخنان، مانند برتری خداوند است، بر بندگان». آری؛ قرآن کتابی است که رستگاری انسان را در دو جهان تضمین می‌کند، همچون مشعلی فروزان، انسان را، از تاریکی‌های جهل و نادانی رهایی می‌بخشد. و در سرای دیگر، او را، محبوب حضرت پروردگار می‌نماید. قرآن، بهترین فتح کننده قلّه بلند عزت است. قرآن، چکیده جهان هستی است؛ و طبق فرمایش امام باقر(ع): «قرآن همانند دو ستاره تابناک آسمانی(خورشید و ماه)، صحنه زندگی انسان‌ها را روشن می‌کند». قرآن، کتابی است که «لایاتیه الباطل من بین یدیه

ولا من خلفه؛ نه اکنون و نه در آینده، باطل در آن راه نخواهد یافت و حقایق آن را دگرگون نخواهد ساخت». (سوره فصلت، آیه 42) قرآن در ظلمانی‌ترین زندگی بشر، در عصر جاهلیت، همچون انفجاری، آسمان سکوت را شکافت و یکباره، دریایی از رحمت و برکت و نور، بر کویر زندگی جاری نمود و فریادی، از عالم قدس، طنین انداز شد که هان ای انسان، ای گمگشته خسران زده، لحظه‌ای درنگ و تدبر نما که سند نجات و رهایی از عالم ملکوت به سویت فرستاده شد! «الكتاب انزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور باذن ربهم الى صراط العزيز الحميد». (سوره ابراهیم، آیه 1)

درس تفسیر موضوعی آیات برگزیده:

با توجه به این نکته که قرآن مهمترین منبع اسلام از منابع اسلامی است (دیگر منبع در این رشته تفسیر نهج البلاغه است)، این منبع را برای دانشجویان انتخاب می‌نماییم. از بین روشهای متعدد تفسیری، و کتبهای معرفی شده نیز روش حجة الاسلام والمسلمین قرائتی که شیوا تر و ساده است را برگزیدیم.

در گروه معارف اسلامی علاوه بر سر فصل ها، کتب نیز مشخص هستند و استاد حق ندارد خارج از این کتابها برای تدریس انتخاب نماید.

هدف اصلی از ارایه این درس تأثیر گذاری در تمامی ابعاد شناختی و انگیزشی و حرکتی دانشجویان به گونه ای غیر مستقیم است که قابل خلاص در امور ذیل است:

1. باورها (عنصر شناختی که شامل اعتقادات و باورهای شخصی درباره شخص، شیء یا اندیشه است). ایجاد این باور برای دانشجو که قرآن با این ویژگی های منحصر بفرد از جانب خدای متعال نازل شده است. و بهترین کارکرد انسان در این دستورالعمل فرو فرستاده شده وجود دارد.

2. گرایش ها (عنصر عاطفی یا ارزشی، که شامل احساسات و شورها، به ویژه ارزش گذاری مثبت یا منفی فرد نسبت به موضوع نگرش است و معمولاً به صورت خوشایند و ناخوشایند ظاهر می شود). ایجاد این گرایش در دانشجو که تلاش کند آیات این کتاب خداوندگار را بخواند و معنی آن را درک کند و در آن بیاندهد.

3. عمل ها (عنصر تمایل به عمل به آمادگی برای پاسخ گویی به شیوه های خاص گفته می شود). حرکت بر اساس دستورات متعالی آن در حد درک و توان است عبارت دیگر هدف کلی از این درس در مرحله نخست آشنایی با ترجمه آیات برگزیده و در مرحله دوم آشنایی با تفسیر و شان نزول آیات بیان شده و در آخر درک پیام های اخلاق، اقتصادی، احکامی آن آیات می باشد.

بر اساس الگوی اعطا شده، این درس شامل يك مبحث مقدماتي و پنج بخش است که سر فصل هاي مهم این درس با توجه به ویژگی های دانشی، درک و فهم و تحلیل، و عمل تقدیم می گردد:

اهمیت شناخت قرآن و تفسیر آن را توضیح دهد

شان نزول و جایگاه آنرا با تفسیر بیان نماید

روشهای تفسیری را بصورت اجمال نام ببرد و هر يك از روشها را از یکدیگر تفکیک نماید نیاز مندی انسان به وحی را شرح دهد .

باورها و بایدها، اخلاقی در انسانها را توضیح دهد.

سیمای منافق در قرآن را شرح دهد و علایم نفاق را بر شمارد.

سیمای قلب بیمار در قرآن را تعریف نماید و بتواند علایمش را بر شمارد.

عوامل پدیدار کننده بیماری قلب را بیان نماید .

سیمای مؤمنین در قرآن بشناسد و بتواند بیان نماید.

ویژگی های قلب سلیم در قرآن را تعریف و علایمش را بر شمارد.

سیمای قلب منیب در قرآن و ارزش آنرا شرح دهد و علایمش را برشمارد.

نشانه های خالق یکتا را نام ببرد.

آیات مربوطه را ترجمه نماید.

قدرت خالق یکتا از افرینش انسان از خاک بی جان را شرح دهد.

ازدواج و مودت و رحمت میان همسران را بعنوان يك آیه بیان نماید.

نقش معاد در زندگی تعریف را نماید.

اهمیت علم و دانش در اسلام را بیان نماید و در مسیر آن گام بردارد.

جایگاه استاد در اسلام را تعریف نماید و آیات مربوطه را ترجمه نماید.

نقش شکیبایی در راه علم بیان نماید.

نقش تسلیم در برابر حق و جایگاه اخلاق در هنگام تعارض با دین و عقل را شرح دهد.

پرستش و نیایش و اهمیت آن در زندگی بشر را تعریف نماید.

آیات در اهمیت نماز و نقش آن در زندگی را تبیین و معنا نماید.

نقش عبادت در اراده مندی ، تقوا و پاکی روح تعریف نماید.

استعانت از نماز در امور مادی را توضیح دهد.

نماز بی نشاط نشانه ای از نفاق را تعریف نماید.

نقش نماز در بازدارندگی از منکرات را توضیح دهد.

آیات حمد را معنا کرده و در فهم ژرفای آن تلاش نماید.

صفات رحمت الهی را برشمارد و در رفتارش بکار بندد.

نقش اعتدال و میانه روی را در زندگی شرح دهد.

تفاوت راه یافتگان و گمراهان را برشمارد و با بصیرت حرکت نماید.

مغضوبین در قرآن چه کسانی هستند.

ضالین در قرآن چه کسانی هستند.

درس های تربیتی سوره حمد را بیان نماید.

توحید الهی را از زبان خود خداوند تعریف و از هر نوع شرکی خود را دور نماید.

حکمت هایی از قرآن را برشمارد.

قرآن و اخلاقیات را در زندگی تعریف نماید.

آیات پرستش خدا و احسان به والدین را ترجمه نماید.

فروتنی و امرزش خواهی در زندگی خود با والدین را تعریف نماید.

وظیفه خود در احسان به والدین، خویشاوندان و محرومان شرح دهد.

نقش میانه روی در انفاق و در زندگی را بتواند توضیح دهد.

رعایت حق حیات فرزند را شرح دهد .

روش تدریس :

سخنرانی

بحث گروهی

بارش افکار Brain store

پرسش و پاسخ

استفاده از تخته و ، power point

استفاده از فیلم و flash

وظایف دانشجو:

مطلب هر جلسه را قبل از ورود به کلاس مطالعه کرده باشد .

مطالعه ، پژوهش ، بحث و بررسی مناظره ای برخی از مطالب .

ترجمه

کنفرانس

شرکت فعال در کلاس

روش ارزشیابی :

1- کارهای پژوهشی 15%

2- امتحان پایان ترم 85%

جدول زمانبندی و محتوای درسی پیش بینی شده برای هر جلسه

ردیف جلسات	محتوای درس پیش بینی شده
1 مقدماتی	اهمیت شناخت قرآن و تفسیر آن- درامدی بر شناخت قرآن جایگاه قرآن - مهجوریت قرآن- قرآن از نگاه پیامبر- قرآن از نگاه امیرمومنان-
2 مقدماتی	ظاهر و بطون قرآن- معرفی شأن نزول قرآن از نگاه اندیشمندان مسلمان- راه آشنایی با قرآن- تفاوت قرآن با دیگر کتابها -نیازمندی انسان به وحی- راه پژوهش و اندیشه
3 تفسیر آیات	بخش اول: باورها و بایدها -قرآن کتاب هدایت-ایمان و عمل در کنار هم-جریان رسالت در طول تاریخ-پاراسایی و رستگاری - کفر و لجابت در برابر حق-کیفر کفران
4 تفسیر آیات	-سیمای منافق در قرآن:-ویژگی های قلب سلیم -ویژگی های قلب ناپاک 1.دروغ گویی- 2.فریبکاری-3. بیمار دلی-4.فسادگری در زمین-
5 تفسیر آیات	-سیمای منافق در قرآن: 5.بی خردی- 6.تحقیر مومنان- 7.دو چهرگی- 8.سر در گمی
6 تفسیر آیات	سیمای منافق در قرآن: 9.دین فروشی..10.اتش افروزی- 11.باطل گرایی- 12.ترس و وحشت.13- در راه ماندگی.- راهکار پژوهش و اندیشه - وبلاگ دینی سازی
7 تفسیر آیات	بخش دوم : از نشانه های او:- آفرینش انسان از خاک بی جان-مودت و رحمت میان همسران- اختلاف رنگ ها در تابلو آفرینش-اسایش شب تلاش روز-بارش آسمان رویش

	زمین-فراخوان عمومی در سرای قیامت
8 تفسیر آیات	بخش سوم : هجرت برای کسب علم: در جست و جوی استاد-دانش سودمند و رشد افرین-شکيبایی در راه علم-سوراخ کردن کشتی نیازمندان-گرفتن جان نوجوان-ساختن دیوار یتیمان
9 تفسیر آیات	بخش 2 از سوم : هجرت برای کسب علم: روز فراق یاران-دفع افسد به فاسد-فرزند ناصالح و والدین با ایمان-حفظ مال یتیمان
10 تفسیر آیات	بخش چهارم: نماز و تفسیر قران- گفتار اول : پرستش و نیایش : عبادت عامل تقوا و پاکی-استعانت از نماز-نماز بی نشاط نشانه ای از نفاق-نماز برترین نماد یاد خدا
11 تفسیر آیات	ادامه گفتار اول : پرستش و نیایش : نماز والاترین عبادت-نماز نخستین ثمره حکومت صالحان-مهمترین فلسفه نماز-نماز و بازدارندگی از منکرات-نماز عامل نجات از دوزخ-پژوهش و اندیشه
12 تفسیر آیات	گفتار دوم: تفسیر سوره حمد: بهترین سر آغاز-سیمای بسم الله-سپاس و ستایش الهی-رحمت گسترده الهی-قیامت جلوه ای از رحمت الهی-عبادت – استعانت-اعتدال و میانه روی
13 تفسیر آیات	ادامه تفسیر سوره حمد: راه یافتگان و گمراهان-مغضوبین در قران-ضالین در قران-درس های تربیتی سوره حمد
14 تفسیر آیات	گفتار سوم: تفسیر سوره توحید: یکتای بی نظیر-بی نیاز مطلق-بی همتای مطلق-پژوهش و اندیشه-منابع برای مطالعه و پژوهش
15 تفسیر آیات	گفتار چهارم : تفسیر سوره قدر: شب نزول قران-شبی از هزار ماه برتر-شب نزول فرشتگان و روح-نگاهی به فرشتگان در قران-شب سراسر -حمت-پژوهش و اندیشه
16 تفسیر آیات	بخش هشتم: حکمت هایی از قران: پرستش خدا و احسان به والدین-فروتنی و امرزش خواهی-احسان به خویشاوندان و محرومان-پرهیز از اسراف-سخن نیکو با نیازمندان-میانه

روی در انفاق-رعایت حق حیات فرزند-پرهیز از روابط نامشروع-پرهیز از قتل - خونریزی-حفظ اموال یتیمان-پرهیز از کم فروشی-پرهیز از ظن و گمان-پرهیز از غرور و تکبر	
جلسه امتحان	17

منبع اصلی :

کتاب تفسیر قرآن کریم. آیات برگزیده. تالیف : حجة الاسلام و المسلمین حاج شیخ محسن

قرائتی

سایر منابع :

ترجمه تفسیر المیزان . علامه طباطبائی

تفسیر نمونه آیه الله مکارم شیرازی

تفسیر قرآن برای جوانان جلد اول تاءلیف : محمود متوسّل

تفسیر سوره حمد مؤلف : امام خمینی سلام الله علیه

تفسیر نور _ تالیف : حجة الاسلام و المسلمین حاج شیخ محسن قرائتی

تسنیم تفسیر قرآن کریم، نام مؤلف : آیه الله جوادی آملی دام ظلّه

تفسیر موضوعی - جوادی آملی

تفسیر پیام قرآن - زیر نظر: مکارم شیرازی

تفسیر منشور جاوید - آیت الله جعفر سبحانی

موفق باشید